

ἐπὶ τοῦ Πηλίου σχολείων καὶ τοῦ ἐν Ἄρτῃ», *Ἀρμονία* 2/8 (1901), σ. 347-348.

516

1763-1832. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Μεθώνη (Μεσσηνία), Πά-
τμος.

Β. Μι σ κ ι ώ τ η ς, «Προικοσύμφωνα Μεθώνης», *Μεσσηνιακά Χρονικά* 2 (2000-2002), σ. 495-507, αρ. 1-4.

517

1764. Αφιέρωση. Σκιάθος.

Ι. Φ ρ α γ κ ο ύ λ α ς, «Ἐγγραφα μονῆς Σκιάθου», *Θεολογία* 14 (1936), σ. 171-172.

518

1764. Αφιέρωση. Σκιάθος.

Κ. Κ α λ λ ι α ν ό ς, «Συμβολή στὴν ἱστορία τῆς μονῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ
στὸ Κάστρο τῆς Σκιάθου», *Μαγνησία* 7 (2006), σ. 85.

519

1764-1769. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Συκιά (Χαλκιδική).

Ι. Π α π ά γ γ ε λ ο ς, «Δύο ὁμολογίες τῆς χώρας Συκιᾶς γιὰ τὴν
Τορώνη», *Χρονικά τῆς Χαλκιδικῆς* 33-34 (1978), σ. 118-121, αρ.
1-2.

520

1764-1882. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κρήτη.

Ζ α χ α ρ έ ν ι α Σ η μ α ν δ η ρ ά κ η, «Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγ-
γραφα (1764-1882)», *Ἑλλωτία* 5 (1996), σ. 191-205, αρ. 1-18.

521

1765/1766 (1777). «Νομικὸν Πρόχειρον ἐξενεχθὲν ὑπὸ πάντων τῶν καθολικῶν
νομίμων ἐκκλησιαστικῶν τε καὶ Βασιλικῶν παρὰ τοῦ τιμιωτάτου τε
καὶ λογιωτάτου ὑπάτου τῶν φιλοσόφων τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης
Εκκλησίας καὶ πρῶην μεγάλου παχαρνίκου Μιχαὴλ Φωτεινοπού-

λου Χίου, ὅπερ καὶ μεταφρασθὲν εἰς ἐλληνικὴν ἀπλὴν διάλεκτον παρὰ τοῦ αὐτοῦ διηρέθη εἰς τρία βιβλία, “Ἀνθολογία βασιλικῶν νόμων καὶ ἐκκλησιαστικῶν κανόνων ὀνομασθέν”». Πρόκειται για την πρώτη εκτενὴ συλλογὴ διατάξεων κοσμικοῦ καὶ κανονικοῦ δικαίου, ἡ οποία συντάχθηκε στη Βλαχία ἐπὶ ἡγεμονίας Ἰωάννου Στεφάνου Μιχαήλ Ρακοβίτζα ἐξ ολοκλήρου στην ἐλληνικὴ. Αποτελεῖ τον πρόδρομο των μεταγενέστερων ἐπίσημων φαναριώτικων κωδίκων του τέλους του 18^{ου} καὶ των αρχῶν του 19^{ου} αἰῶνα [«Συνταγμάτιον Νομικόν» του Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντη (1780), «Νομοθεσία» του Γεωργίου Καρατζά (Βλαχία 1818), «Πολιτικός Κώδικας» του Σκαρλάτου Καλλιμάχη (Μολδαβία 1818)]. Ἡ ἐκδοσις ἐγένετο με βάση τον χφ. κώδικα Suppl. Gr. 1323 τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης των Παρισίων²². Στις σ. 418-592 ἀναδημοσιεύεται τμήμα τῆς ρουμανικῆς μετάφρασης τοῦ *Νομικοῦ Προχείρου* καὶ στις σ. 595-596 δημοσιεύεται τὸ εἰσαγωγικὸ χρυσόβουλλο τοῦ ἡγεμόνα Ουγγροβλαχίας Ρακοβίτζα (1765). Τέλος, δημοσιεύονται (σ. 597-600) τὸ χρυσόβουλλο (1766) τοῦ ἡγεμόνα Ουγγροβλαχίας Ἰωάννη Σκαρλάτου Γρηγορίου Γκίκα (χφ. Ρουμανικῆς Ακαδημίας Ms. Gr. 131 fol. 2-2^v καὶ 987 fol. 3-3^v) καθὼς καὶ ἡ σχετικὴ ἀφιέρωσις τοῦ συντάκτη τοῦ *Νομικοῦ Προχείρου* πρὸς τὸν ἀνωτέρω ἡγεμόνα (χφ. Ρουμανικῆς Ακαδημίας Ms. Gr. 131 fol. 3-3^v καὶ 987 fol. 4-4^v). Στὴν ἐκδοσις ἐπισημαίνονται οἱ προσθήκες ἢ οἱ παραλλαγές τοῦ κειμένου σε σχέση με τὴν πρώτη ἐκδόσὶς τοῦ ἀπὸ τὸν Π. Ζέπο, «Μιχαήλ Φωτεινοπούλου Νομικὸν Πρόχειρον (Βουκουρέστιον 1765). Τὸ πρῶτον ἐκδιδόμενον ἐκ χειρογράφου κώδικος τοῦ Κρατικοῦ Ἀρχείου τοῦ Ἰασίου», *ΑΙΔ* 17 (1954-1959) [1959], σ. 41-262²³. Βουκουρέστι.

Π. Ζέπος, V. Georgescu, Ἀναστασία Σιφωνιοῦ-Καράπα (ἐκδ.), «Νομικὸν Πρόχειρον συνταχθὲν ὑπὸ Μιχαήλ Φωτεινοπούλου εἰς Βουκουρέστιον. Κείμενον ἐκδιδόμενον ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ χειρογράφου κώδικος Suppl. Gr. 1323 τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων», *ΕΚΕΙΕΔ* 24-26 (1977-1979) [1982], σ. 1-678.

22. Περὶ των χειρογράφων κωδίκων οἱ οποίοι περιέχουν τὸ κείμενο τοῦ *Νομικοῦ Προχείρου* τοῦ Μιχαήλ Φωτεινοπούλου σε ἐλληνικὴ γλῶσσα βλ. Π. Ζέπος, Εἰσαγωγή τῆς ἐκδόσεως σ. XXVII ἐπ. ὅπου καὶ ἡ ἀναλυτικὴ σχετικὴ βιβλιογραφία (σημ. 31)· πρβλ. ὁ.π. καὶ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ V. Georgescu, σ. LXXXIII ἐπ.

23. Για τὶς προηγηθεῖσες ἀποσπασματικὲς ἐκδόσεις ἀπὸ τὸν ἴδιο βλ. εἰσαγωγὴν τοῦ παρόντος τόμου σημ. 54.

«... Κατάκρισις ἐκτεθεῖσα εἰς τοὺς κριτὰς παρὰ Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου
τῶν εὐσεβῶν βασιλέων.

Περὶ δικαιοσύνης, νόμου τε καὶ συνηθείας.

... ς'. ἐκ τοῦ αὐτοῦ, ν. μς'. - Εἰς τὰς ἐρμηνείας τῶν νόμων πρέπει νὰ προσέχωμεν καὶ εἰς τὴν τοπικὴν συνήθειαν καὶ εἰς τὸ τί λογῆς ἀποφασίζει πάντοτε ἐκείνη ἢ συνήθεια εἰς τὰς παρεμπιπτούσας ὁμοίας ὑποθέσεις.

ζ'. ἐκ τοῦ αὐτοῦ. - Ὁ σκοπὸς ὅλων τῶν νόμων ἀποβλέπει εἰς δικαιοσύνην, τὴν ὁποίαν ὅλοι οἱ νομοθεταὶ ἐπαγγέλονται.

η'. ἐκ τοῦ αὐτοῦ, ν. κη'. - Φιλαγάθως πρέπει νὰ ἐρμηνεύωμεν τοὺς νόμους καὶ εἰς τὰς ἀμφιβολίας αὐτῶν πρέπει νὰ δεχόμεθα τὴν ἀνεπίληπτον ἐρμηνείαν αὐτῶν.

θ'. ἐκ τοῦ αὐτοῦ, ν. λγ', λδ'. - Δὲν πρέπει νὰ μεταβάλλωμεν τοὺς νόμους εἰς ἐκεῖνας τὰς ὑποθέσεις, εἰς τὰς ὁποίας εἶναι πρόδηλος ἢ ἐρμηνεία τῶν νόμων καὶ νὰ κρίνωμεν καὶ νὰ ἀποφασίζωμεν ἀπὸ μερικὴν νόμου περίοδον.

ι'. ἐκ τοῦ αὐτοῦ. - Εἰς τὴν δικαιοσύνην ἔπεται ἡ νομοθεσία, ἡ ὁποία πρέπει νὰ προσαρμόζη τοὺς νόμους προσφυῶς εἰς κάθε ὑπόθεσιν.

ια'. ἐκ τοῦ αὐτοῦ. - Ὁ διερμηνευτὴς τῶν νόμων, δὲν πρέπει νὰ ἀποβλέπη μόνον εἰς τὰς λέξεις τῶν νόμων, ἀλλ' εἰς τὴν δύναμιν τοῦ νοήματος αὐτῶν.

ιβ'. ἐκ τοῦ αὐτοῦ. - Ὁ νομοθέτης πρέπει νὰ προσαρμόζη τοὺς νόμους ἀρμοδίως εἰς τὰς τυχοῦσας ὑποθέσεις, διὰ τοῦτο καὶ ἀνάγκη εἶναι νὰ εἶναι ἔμπειρος ὃχι μόνον τῶν νόμων, ἀλλὰ καὶ τῶν τοπικῶν συνηθειῶν διὰ νὰ κρίνῃ τὸ δίκαιον μὲ κάθε δικαιοσύνην.

ιγ'. ἐκ τοῦ αὐτοῦ, ν. μδ'. - Τότε μεταχειριζόμεθα τὴν συνήθειαν ὡς νόμον, ὅταν ἐκείνη ἢ συνήθεια πολλάκις δοκιμασθεῖσα καὶ φυλαχθεῖσα εἰς πολλοὺς χρόνους ἀκολουθῇ, ἢ ὁποία καὶ ἔχει κῆρος ὡς ἔγγραφος νόμος ...

... Περὶ ρουσφετιοῦ.

α'. βιβ. ξ', τιτ. ιη'. - Ἐκεῖνος ὁποῦ δώσει ρουσφέτι πρὸς ἀνατροπὴν τοῦ δικαίου, τόσον ὁ κριτὴς ὅσον καὶ ἄλλος ὁποῦ λάβῃ τὸ ρουσφέτι, μαζὶ μὲ ἐκεῖνον ὁποῦ τὸ δώσῃ, νὰ παιδεύονται βαρέως.

β'. ἐκ τοῦ αὐτοῦ. - Ἐκεῖνος δὲ ὁποῦ δώσει ρουσφέτι, ἐπαναλαμβάνει αὐτό, καὶ ἂν τυχὸν ἀποθάνῃ, οἱ κληρονόμοι ἐκείνου δικαιοῦνται νὰ τὰ λάβουν ὁπίσω.

γ'. ἐκ τοῦ αὐτοῦ. - Ὅσοι δὲ δώσουν ρουσφέτι διὰ αἰσχρὰν αἰτίαν, ὃχι μόνον νὰ χάνουν ἐκεῖνο, ἀλλὰ καὶ νὰ παιδεύονται μὲ ἐσχάτην τιμωρίαν.

Σχόλιον ἐκ τῶν Βασιλικῶν. Αἰσχρὰ αἰτία λέγεται, εἰς τὸ νὰ δώσῃ δηλαδὴ τινὰς ρουσφέτι διὰ νὰ καταδικασθῇ τινὰς μὲ ἐγκληματικὴν αἰτίαν ὄντας ἄθῳος, φέρε εἰπεῖν, ὡς φονεὺς, ὡς ἐπίβουλος αὐθεντίας ἢ μὲ ἄλλο τοιοῦτον θανατηφόρον ἔγκλημα. Ἐσχάτη δὲ παιδεία ἐστὶν ἢ θάνατος ἢ ἐξορία παντοτινὴ, ὡς καὶ εἰς ἄλλο μέρος εἴρηται.

δ'. ἐκ τοῦ αὐτοῦ, τιτ. δ'. - Ἀνίσως τινὰς ἐκ τῶν κρινομένων εἶπη, ὅτι ἔδωκεν ἢ ὑπέσχετο νὰ δώσῃ ρουσφέτι εἰς τινὰ διὰ νὰ δικαιωθῇ, εἰ μὲν τὸ ἀποδείξῃ, νὰ παιδεύεται οὕτως ὁ λαβὼν τὸ ρουσφέτι, ἥτοι εἰ μὲν χρηματικὴ ἐστὶν ἢ ὑπόθεσις διὰ τὴν ὁποίαν ἔλαβε τὴν δωροληψίαν ἐκείνην, ἥτοι τὸ ρουσφέτι, νὰ τὸ ἀποδίδῃ τριπλασίως, εἰ δὲ δὲν τὸ ἔλαβε καὶ μόνον ἥλπιζε νὰ τὸ λάβῃ, νὰ τὸ ἀποδίδῃ διπλασίως, εἰ δὲ ἢ ὑπόθεσις ἐκείνη εἶναι ἐγκληματικὴ, νὰ δημεύεται, ἥτοι νὰ γίνεταί αὐθεντικὴ ἢ περιουσία αὐτοῦ τοῦ λαβόντος τὸ ρουσφέτι, καὶ νὰ ἐξορίζεται. Ἄν δὲ ἐκεῖνος ὁποῦ λέγει πῶς ἔδωκε ρουσφέτι καὶ δὲν

ἢμπορεῖ νὰ τὸ ἀποδείξῃ καὶ ὁ κατηγορούμενος τὸ ἀρνεῖται, νὰ κάμνῃ ὄρκον ὁ κατηγορούμενος πὼς δὲν ἔλαβε καὶ νὰ ἐλευθεροῦται, καὶ ἀκολούθως νὰ παιδεύεται ὡς συκοφάντης μὲ τὰς ὁμοίας ποινὰς ἐκεῖνος ὁποῦ ψευδῶς τὸν ἐκατηγόρησε ...».

522

1765-1775. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σκιάθος.

Β. Καραβίδας, «Οκτώ ανέκδοτα σκιαθίτικα έγγραφα 1765-1775», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιον* 44 (2003), σ. 197-204, αρ. 1-8.

523

1765-1815. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Άνδρος.

Δ. Πασχάλης, «Ἡ ἐν Ἀποικίῳ τῆς Ἀνδρου γυναικεία μονὴ τῆς Ἀγίας Μαρίνης», *ΕΕΒΣ* 11 (1935), σ. 29-47.

524

1765-1817. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο, αποφάσεις εκκλησιαστικού δικαστηρίου. Μακρυράχη (Μαγνησία).

Γ. Κορδάτος, *Ιστορία τῆς ἐπαρχίας Βόλου καὶ Ἀγιάς ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα χρόνια ὡς τὰ σήμερα*, Ἀθήνα 1960, σ. 222-223, 274-275, 359, 433-434.

524α

1766. Πιστοποιητικό – Βεβαίωση. Θεσσαλονίκη.

Σ. Λάμπρος, «Τὸ ἐν Θεσσαλονίκῃ βενετικὸν προξενεῖον καὶ τὸ μετὰ τῆς Μακεδονίας ἐμπόριον τῶν Βενετῶν», *Νέος Ἑλληνομνήμων* 8/2 (1911), σ. 218-219.

525

1766-1785. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σίφνος.

Σ. Συμεωνίδης, «Ἱστορικὲς μαρτυρίες περὶ Σίφνου ἀπὸ κώδικες τῆς Ἱ. Μ. Ταξιάρχου Μιχαὴλ Σερίφου», *Σιφνιακὰ* 14 (2006), σ. 124-129, 132.

525α

1766-1792. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Δέλβινο, Ιωάννινα (Ἡπειρος).